

## Pas a desnivell

# Caure de memòria



La lectura dels llibres de memòries apassiona, sobretot si l'autor i l'època evocada s'ho valen. Aquesta atracció per un gènere determinat és molt generalitzada i es produeixen uns èxits comercials molt buscats —quan tot va bé—; els lectors els consideren un material desitjable i els editors, en conseqüència, també.

Cada vegada hi ha més gent que està d'acord que les classificacions, a part d'ésser gairebé sempre provisionals, tendeixen a dificultar precisament allò que es proposen: establir maneres d'entendre'ns. Però cal seguir intentant-les, o encara que no calgui continuarem fent-ho, perquè embolicar la troca (quan es fa sense adonar-se'n i sota proclamació d'honestedat) és un joc que té tota l'aparença de la licitud. A l'empar d'aquest descàrrec, podria dir-se que els llibres de memòries obeeixen a les següents causes:

a) Espectadors o protagonistes de bona fe volen rendir el seu testimoni objectiu sobre uns fets que varen viure. Tenen el costum de reiterar, pàgina sí, pàgina no, el seu fanatisme per la història.

b) Protagonistes (en aquests cas acostumen a ésser protagonistes) que agafen la ploma per tal de justificar-se de coses que van fer o de coses que no van fer. Es veuen obligats —i potser hi pateixen— a fer passar la història per l'adreçador dels seus punts de vista.

c) Espectadors o protagonistes somiadors, romàntics, imaginatius... Són gent que van sentir el fregadís de l'ala de la història i, temps després, descobreixen amb recança aventurera que no ho van saber aprofitar, no van lluir-hi prou, i reconstrueixen els episodis, la trama, reservant-s'hi un paper que mereix lletres més grans per al seu nom en una imaginària marquesina.

d) Els llibres d'encàrrec, en bona part polítics, en els quals unes subtils interpretacions de la història s'encaminen a demostrar que tal partit va quedar bé o malament, segons els termes de la comanda acceptada per l'autor.

e) Fer-hi literatura... L'autor broda sobre el canemàs d'uns esdeveniments, però la història queda al fons. En realitat, l'autor està convençut que la història la fa ell amb el seu art d'escriure.

Poden afegir-s'hi més apartats. Molts més. Però amb aquests ja n'hi ha prou per fer-se'n una idea. El lector (si, al seu torn, ha estat també espectador o protagonista) experimenta remarcables sobresalts de lectura: "I ara! Això no va anar així...". O bé: "Ep, tu, que jo hi era!".

El cas és —veu pública— que arribem a l'edat d'escriure les memòries quan la memòria ens comença a fallar, o quan hem après la manya de recordar-nos d'allò que ens convé. Per això aquests escrits testificatius no adopten mai —o gairebé mai— l'aire de confessions amb propòsits d'humilitat i d'obtenir l'absolució, sinó que més aviat fan pensar en els crits triomfals de l'home de la selva saltant d'una liana a l'altra.

Recordo (ei: em sembla que recordo...) una caricatura del dibuixant Ernest Guasp publicada al diari "Novedades" de la Ciutat de Mèxic; era en els primers temps de l'arribada dels refugiats espanyols a Amèrica, i hi havia una tendència molt acusada a explicar gestes, heroïsmes i grandeses als mexicans que escoltaven cortèsament els nou vinguts. El dibuix d'en Guasp representava un gos mexicà i un gos espanyol. El gos espanyol, desnudit, de petites dimensions, un gos de carrer que encara duia les nafres de la guerra, presumia davant del seu company d'espècie amb aquestes paraules:

—Jo, aquí on em veus, a Espanya era un Sant Bernat. ● PERE CALDERS